



Десет месеци после земљотреса, живот у Краљеву се полако враћа у нормалне токове, али је потрес изазвао велике штете и додатно отежао ситуацију, у граду који је већ доста страдао у српској транзицији. Земља у Краљеву се до сада затресла укупно 650 пута, а оштећено је близу 16 000 објеката, док непосредна материјална штета износи око

2

500 000 000 динара. Земљотрес је Краљево заиста добро продрмао, али, оволику штету ипак није изазвала само природа, већ и чињеница да се приликом градње нису поштовали одговарајући прописи, који су код нас уведени тек после земљотреса у Скопљу 1969. Зато је тешко оштећен или је за рушење велики број старих приватних кућа грађених 60-тих и раније, а оштећења су велика и на старим грађевинама, које су део баштине града, попут зграде позоришта, православне или католичке цркве. Из истих разлога, цео један блок зграда грађених пре Другог светског рата је предвиђен за рушење, док је зграда Завода за јавно здравље из 50-тих година толико страдала да је већ морала да буде срушена.

Закони и прописи - најбоља заштита

За рушење је предвиђено око 500 кућа, али су оштећења знатна и на многим новијим кућама и објектима. Директорка Републичког сеизмолошког завода је приликом једног од гостовања у Краљеву саопштила да су штете несразмерне дубини на којој је био земљотрес, јер су се приватни објекти градили како не треба, без поштовања одговарајућих прописа.

Земљотрес јесте био јак, али су скоро сви објекти, и приватни и јавни, који су грађени по прописима су издржали удар, уз минимална оштећења. Међутим, док за приватне куће у суштини одговорност носе њихови власници, показало се да су велику штету претрпели неки јавни објекти у граду, или новосаграђене вишеспратнице. Тако је на пример у земљотресу јако страдала потпуно нова зграда Медицинске школе, као и делови Здравственог центра Студеница, од којих је из употребе избачен Интернистички део, који је пре неколико година реновиран и надограђен. Неколико нових вишеспратница, грађених у протеклих десетак година је буквално пукло, а укупно тридесет пет солитера мора да буде санирано да би у њима и убудуће могло безбедно да се борави. Велика оштећења на појединим зградама су изазвале надоградње, због којих су неке зграде, које нису могле да издрже додатну тежину и оптерећење, морале да буду исељене, што све сведочи како се у Краљеву, а и у целој Србији градило протеклим деценијама.

Директорка РСЗ је више пута гостовала у Краљеву и у локалним медијима објаснила да се јавни објекти граде и уз проверу микросеизмичке рејонизације, односно процене тла и његове реакције на земљотрес. С обзиром на настале штете на појединим објектима и зградама, она је једном приликом јавно поставила питање ко је радио микросеизмичку рејонизацију када су у питању Медицинска школа и Здравствени центар „Студеница”, и додала да је поред тога, потребно проверити и пројекат, извођаче радова и надзорни орган. Према њенима речима, нека од те три карике је у случају школе и болнице морала да попусти, али на жалост, ни она, ни јавност Краљева одговор на то питање нису добили. Нико у Краљеву званично није покренуо питање одговорности за штету насталу на та два објекта, али ни на бројним новоградњама и надградњама, тако да земљотрес очигледно није био довољно снажна опомена.

Упозорења стручњака су више него јасна, а њихове прогнозе аларматне.

Након потреса у Краљеву су неколико пута одржани скупови стручњака из области опште и инжењерске сеизмологије и земљотресног инжењерства, и на њима је апеловано да се убудуће сеизмички услови и карактеристике тла апсолутно морају поштовати приликом планирања простора или изградње неког објекта. На једном од тих скупова изнет је податак да би, да је земљотрес у Краљеву уместо 5,4 био 5,6 рихтера, већина од 16 000 оштећених објектата била срушена. У том случају потрес сигурно не би однео само две жртве, а проф др. Миодраг Манић је изнео податак да би, да се овакав земљотрес десио у Београду, страдало око хиљаду људи, а да би штета била око милијарду евра. [\[1\]](#)

Упозорења стручњака су више него јасна, а њихове прогнозе аларматне. Међутим, област грађевинарства у Србији одавно прекрива густа магла, а због инвеститора које интересује само новац, и неодговорности и саучесништва оних који треба да их контролишу, данас је, не само у Краљеву, већ у целој Србији, изграђено на хиљаде објектата који у случају јачег земљотреса могу постати гробница за своје станаре и власнике. Упозорења и апели стручњака се међутим редовно игноришу, тако да не изненађује то што ни у Краљеву питање одговорности нико није званично покренуо. Многи би рекли да врана врани очи не вади, и локалној власти је свакако много лакше да тражи помоћ и игра улогу жртве, док о својим грешкама, одговорности и криминалу мудро ћути и крије се иза републичких власти.

Испоставило се и да је нове куће добило и тридесетак грађана који су оштећења

пријавили у старим кућама у којима већ деценијама нико не живи, док нове куће нису добили неки којима су оне биле преко потребне.

Ко ближи ватри боље ће се огрејати

Влада Србије није остала нема и глува на несрећу у Краљеву, а подршка успаниченим грађанима је одмах после земљотреса стигла са врха државе. Најважнији функционери су се утркивали ко ће пре посетити оштећени град, а Краљевчане је посетио и председник Тадић. За обнову је испред државе потом задужен министар Милан Марковић, и не може се рећи да у први мах није било солидарности. Одмах по првом удару, у град је почео да стиже цреп и грађевински материјал, а помоћ у опреми, материјалу и новцу почела је да стиже не само од републичке Владе, већ и од компанија, појединаца, политичких странака, градова из држава бивше СФРЈ, до амбасада и организација из иностранства. У град је стога у протеклим месецима стигла знатна количина грађевинског материјала и других потребних добара, док се на посебан рачун градске управе слио знатан новац.

Ако се присетимо земљотреса у Скопљу или у Црној Гори, помоћ која је додељена Краљеву је релативно скромна, али у овим тешким временима свакако пуно значи, јер сиромашни град не би био у могућности да санира штету. Помоћ и солидарност су грађанима Краљева у тренуцима несреће пружили утеху, али су се неки врло брзо прибали и почели да планирају како да уђаре нешто за себе. Најпре су у Краљеву нагло скочиле цена грађевинског материјала и наднице грађевинских радника. Убрзо се открило да има манипулација са доделом грађевинског материјала, па су тако појединци пријављивали већу штету и добијали много више материјала него што им је потребно, док се дешавало да материјал не стиже до оних којима је преко потребан. Због доделе материјала у граду и околини је избило и неколико туча, а више пута су реаговали и представници локалне власти, који су на крају покренули и једну кривичну пријаву, ваљда као опомену осталима.

С друге стране, грађани су били врло незадовољни радом Комисија за процену штете, чији је циљ био да одреди степен оштећења. За мања оштећења, која су сврстана у прву, другу и трећу категорију исплаћиване су мање новчане суме, док је за тешка оштећења, која су сврстана у четврту и пету категорију исплаћивано 100 000, односно 120 000 динара. До сада је у ове сврхе исплаћено око 1,9 милијарди динара, а тим новцем су грађани могли да поправе мања оштећења или започну санацију тешко оштећених кућа. Држава је изашла у сусрет и онима чији објекти нису легализовани, а таквих је око 70 одсто објеката. За оне којима куће нису могле бити поправљене, испланирана је градња

нових монтажних кућа, и до сада их је изграђено око 450. Међутим, жалбе на рад комисија су биле бројне, а највећи број грађана је сматрао да оне нису правилно обавиле процену степена оштећења објеката. Самим тим део грађана је оштећен за новчана средства, а појавиле су се и оптужбе да су неки добили нове куће, иако је могла да се обави санација старих.

Тло у Краљеву се до сада затресло укупно 650 пута, али на срећу ниједан накнадни потрес није био толико јак да још више угрози школске објекте, тако да је година завршена без трагедија.

Испоставило се и да је нове куће добило и тридесетак грађана који су оштећења пријавили у старим кућама у којима већ деценијама нико не живи, док нове куће нису добили неки којима су оне биле преко потребне. Незванично се чуло да је за жељену процену комисије било потребно дати мито од 600 евра, а према званичним подацима, од укупно 2.142 жалбе на рад Комисија, Штаб за ванредне ситуације града је оценио да је чак 65% <жалби основано [\[2\]](#). Злоупотреба у раду Комисија је очигледно било, а представници локалне власти сада тврде да ће подовом тога реаговати тужилаштво и суд. То није велика утеха оштећенима којима остаје да некако истерају правду, док други крцкају новац добијен продајом вишка добијеног грађевинског материјала, а трећи незаслужено уживају у новим кућама.

У школу по сваку цену

Многим грађанима Краљева је најтеже пало то што су до санације морали да живе у оштећеним кућама, у непрестаном страху од нових потреса, и страху за своју имовину и животе. Ту судбину поделио је и део од око 15 000 краљевачких ђака. Земљотрес је наине оштетио 23 школе, а у 13 настава није могла да се одржи, па су ученици тих школа школску годину морали да проведу у „алтернативном смештају“. Укуно је око 7 000 ђака морало да буде распоређено у друге објекте, или да наставу прате у оштећеним школским зградама. Тако је школска година протекла на ивици регуларности, јер се радило у 4 смене, са часовима од пола сата. Деца су на часове ишла до 8 увече, а у многим случајевима су ученици основних школа наставу похађали заједно са средњошколцима, док се дешавало и да у импровизованим учионицама наставу прате и по два одељења одједном. Најпроблематичније је било то што је настава извођена и у једном броју школа које нису биле безбедне по ученике, јер је за надлежне било најважније да се школска година одржи. Због тога је најмање десет школа морало да отвори своја врата, а да директори нису били сигурни да неће доћи до неке несреће, и

они су тада трпели јаке притиске од школских власти да крену са радом у оштећеним објектима, а да их нико није ослобађао одговорности за евентуалне последице. [3]

Тло у Краљеву се до сада затресло укупно 650 пута, али на срећу ниједан накнадни потрес није био толико јак да још више угрози школске објекте, тако да је година завршена без трагедија. На жалост, многи краљевачки ђаци ће и следећу годину започети у неодговарајућим условима, јер према речима начелника Школске управе Жарка Милосављевића, школски објекти неће 1. септембра бити спремни за 6.690 ученика. За санацију школа задужено је Министарство просвете, али она није почела одмах после земљотреса, јер, како је министар Жарко Обрадовић више пута објаснио, за то није било новца. Део новца је сада ипак издвојен, тако да је министар недавно изјавио да ће од 23 школска објекта на којима су били неопходни радови, 12 школа бити завршено до 1. септембра, три школе до 20. септембра, а остале до 1. октобра". Обрадовић је навео да ће улагање у школе у Краљеву бити настављено на јесен и на пролеће из кредита Европске инвестиционе банке, и објаснио да су неки пројекти због недостатка новца морали бити ревидирани и сведени на „статичку и сеизмичку санацију“, што значи да ће радни услови за бројне ученике и даље бити неповољни. Министар је на крају закључио да ће после санације „деца бити потпуно безбедна“ – а није, наравно објаснио зашто је део ученика изложен ризику и натеран да часове похађа у оштећеним објектима, и зашто је завршетак школске године био важнији од безбедности ученика.

Краљево је пре месец дана посетио и премијер Мирко Цветковић, који је том приликом поносно објавио да је обнова Краљева урађена “без иједне афере и проблема”. Краљевчани наравно знају колико је истине у премијеровој изјави, али ћуте, задовољни што су избегли судбину Мионице, где десет година после земљотреса нове куће чека још око хиљаду породица. Земљотрес је добро потресао град, али темеље непотизма, корупције и криминала изгледа да није ни дотакао, како ни у Краљеву, тако ни у Србији. Изгледа да су они најјаче грађени.

[1] http://www.danas.rs/danasrs/drustvo/terazije/od_novembra_se_treslo_683_puta.14.html?news_id=220358

[2] <http://www.kraljevopress.com/kraljevo/rok-za-dostavljanje-projekata-sanacije-10-septembra>

Обнова Краљева, или неком земљотрес, неком брат

Пише: Младен Ђорђевић
петак, 02 септембар 2011 18:22

[3] <http://www.blic.rs/Vesti/Srbija/219112/Bez-skola-7000-djaka-u-Kraljevu>